

Hildegard von Bingen in ihrem historischen Umfeld

Hildegarda z Bingen v historickém kontextu

Désormais universellement connue, la figure d'Hildegarde de Bingen ne cesse de susciter vocations et mises au point. Si les aspects visionnaires, prophétiques ou littéraires de son œuvre ont été largement étudiés, sous peine parfois de répétitions, son environnement historique, au sens plein du terme, n'avait encore pas fait l'objet d'une approche d'ensemble et on en restait bien souvent au stade de considérations générales, puisées dans les écrits de la sainte, sans recul critique et mise en perspective. Une fois admise l'authenticité des écrits d'Hildegarde de Bingen (travaux d'A. Führkötter et M. Schrader), le plus dur paraissait réalisé et l'on s'intéressait avant tout à ce que la vie et l'œuvre d'Hildegarde avaient de plus spectaculaire. Les recherches érudites et historiques sur les manuscrits, le contexte politique, économique et social dans lequel l'abbesse avait évolué, étaient peu nombreuses (travaux de L. Van Acker sur la correspondance d'Hildegarde ou de L. Moulinier sur les manuscrits de l'œuvre naturaliste et médicale). Hildegarde demeurait en quelque sorte encore une figure « intouchable », a-historique. Les travaux anglo-saxons, tenants d'une « histoire du genre », accentuaient cette déformation : la femme hors du commun que fut sans conteste Hildegarde de Bingen, devenait l'emblème de l'excellence féminine, voire féministe. C'est dire le mérite du F. A. Haverkamp de l'Université de Trèves d'avoir organisé ce colloque international à l'occasion du 900e anniversaire de la naissance de l'abbesse, en choisissant délibérément une perspective historique, scientifique, soucieuse de redonner à l'abbesse son authentique dimension. Vingt contributions, organisées autour de cinq thèmes (environnement urbain, cadre bénédictin, représentation et imaginaire, sciences naturelles, postérité de l'œuvre), composent un imposant volume, riche en perspectives et interprétations nouvelles.

Již všeobecně známá postava Hildegardy z Bingen nepřestává nadále podněcovat k dalšímu usilovnému bádání. Jakkoli však byla vizionářská, prorocká nebo literární povaha jejího díla obsáhle studována, a to někdy i opakovaně, historický rámec její osoby se doposud v plném slova smyslu nestal předmětem uceleného zkoumání, a proto badatelé setrvali velmi často na stupni pouhých domněnek vyvozených ze spisů této svěřice, a to bez kritického odstupu a opodstatnění. Poté, co byla díla Hildegardy z Bingen uznána za věrohodná (jak dokazují práce A. Führköttera a M. Schradera), čímž se vyřešilo to zdánlivě nejspornější, vědci upírali svou pozornost zejména na to, co neobyčejného skýtala Hildegardina díla a život. Zato historické znalecké výzkumy o rukopisech, politickém, hospodářském a společenském rámci, jenž abatyši utvářel, byly nepočtené (např. práce L. Van Ackera o Hildegardině korespondenci nebo práce L. Mouliniera o přírodovědných a lékařských rukopisech). Hildegarda však nadále zůstávala jistým způsobem postavou „nedotknutelnou“, ahistorickou. Anglosaské práce, zabírající se historií genderu, důrazně upozorňují na zkresení, že ona mimořádná žena, již bezesporu Hildegarda byla, se stala symbolem ženské, ba dokonce feministické, znamenitosti. Nakonec je třeba podotknout, že na této mezinárodní konferenci má zásluhu profesor F. A. Haverkamp z trevírské univerzity, který ji uspořádal u příležitosti devítistého výročí abatyšina narození a jenž s rozvahou a pečlivostí zvolil ono historickovědní hledisko, aby této abatyši navrátil její věrohodný obraz. Dvacet příspěvků,

zacílených na pětici témat (městské prostředí, prostředí benediktýnského kláštera, pravda a mýty, přírodní vědy a odkaz díla), tvoří jeden velkolepý svazek, oplývající novými hledisky i výklady.